

Asia: VN/34059/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi toisen asteen koulutuksen kehittämishankkeeseen liittyvistä säädösmuutoksista

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Yleistä

Ammatillista koulutusta on perustavanlaatuisesti kehitetty viimeisten vuosien aikana. On positiivista, että ammatillisen koulutuksen edellytyksiä halutaan parantaa. Kaikkien tehtyjen muutosten ja uudistusten seurauksena ammatillista koulutuksen lainsäädännöstä johtuen dokumentointivelvoitteita on nykyisellään huomattavan paljon ja koulutuksen järjestäjiltä edellytetään todella tarkkaa seurantakirjaamista toisin kuin korkeakouluilta ja lukioilta. Uudet uudistukset eivät saisi enää lisätä tätä vaan niiden tulisi selkeyttää ja joustavoittaa toimintaa.

Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opintojen yhdistäminen

Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opintojen yhdistämistä koskevan sääntelyn selkiyttäminen on tarpeen. Olennaista olisi kustannusten tasapuolisempi jakaminen lukion ja ammatillisen oppilaitoksen kesken.

Ehdotuksen mukaan toiminta perustuu jatkossakin kuitenkin koulutuksen järjestäjien välisiin sopimuksiin, mikä tarkoittaa sitä, että mikäli ammatillisen koulutuksen järjestäjä haluaa tarjota opiskelijoilleen mahdollisuuden lukio-opintoihin ja kaksoistutkintoon, järjestäjä maksaa tästä lukiojärjestäjälle käytännössä enemmän kuin itse saa rahoitusta. Miten on ajateltu edistää sitä, että lukiot aktiivisesti tarjoaisivat opiskelijoilleen lukiolakiin näkyväksi tehtäviä yhdistelmäopintoja? Kaksoistutkintoon voisi jatkossa ehdotuksen mukaan hakeutua jo yhteishaussa, mutta valinta ei kuitenkaan olisi sitova. Onko tarpeen avata yhteishakuun uutta valintamahdollisuutta?

Ammatillisen perustutkinnon laajentaminen 30 osaamispisteellä esimerkiksi korkeakouluopinnoilla, lukio-opinnoilla tai ammatillisilla tutkinnon osilla on hyvä uudistus.

Rahoituksen eriyttäminen

Rahoituksen eriyttäminen oppivelvollisuuskoulutuksen ja jatkuvan oppimisen rahoitukseen nykyisen ammatillisen koulutuksen rahoituksen puitteissa on ammatillisen koulutuksen järjestäjien kannalta

haasteellista. Rahoituksen painottaminen oppivelvollisiin on poliittisen linjauksen mukaisesti loogista. Käytännössä on haasteellista ja lisätyötä aiheuttavaa jakaa rahoitusta ehdotetulla tavalla, koska ammatillisessa koulutuksessa opiskelijaryhmät eivät muodostu opiskelijoiden tuloväylän (yhteishaku/jatkuva haku) tai iän (oppivelvollinen/ei-oppivelvollinen) mukaan vaan osaamisperusteisessa ammatillisessa koulutuksessa jokainen yksilö sijoittuu eri ryhmiin henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelmansa mukaisesti ja myös etenee sen mukaan. Positiivista on, että perusrahoitus oppivelvollisten osalta tulisi ilman erillistä jokasyksyistä hakukierrosta toteutuman perusteella.

Koulutuksen järjestäjän kannalta olisi ollut tärkeää nähdä simulaatiolaskelmia omasta tilanteestaan, vaikka laskelma voikin olla vain suuntaa-antava. Vaikka nyt valmisteluvaiheen infoissa on korostettu, ettei kustannusseurantaa tarvitse tehdä kovin tarkalla tasolla eri rahoitusten osalta ja että rahoitus on yleiskatteellista, ei käytännössä ole muuta mahdollisuutta kuin seurata molempia rahoituksia varsin tarkkaan. Koska sopeutustarvettakin voi valtionalouden tasolla tulevaisuudessa tulla, ammatillisen koulutuksen rahoituskokonaisuuden jakaminen aiheuttaa huolta. Muutokset voivat koulutuksen järjestäjien rahoitukseen olla eri puolilla maata suuria väestörakenteen muutosten vuoksi.

Oma kysymyksensä ovat vailla toisen asteen tutkintoa olevien aikuisten, alan vaihtajien ja vieraskielisten perustutkintojen toteutus jatkuvan oppimisen rahoituksen kokonaisuudessa ja samoissa ryhmissä yhteishaun kautta tulevien opiskelijoiden kanssa.

Suoritus- ja vaikuttavuusrahoitus

Oppivelvollisten osalta ollaan muuttamassa suoritusrahoituksen osuutta siten, että jatkossa huomioidaan vain koko tutkinto. Kaikki oppivelvolliset eivät tule suorittamaan koko tutkintoa ennen kuin täyttävät 18 vuotta. Eikö olisi siksi tärkeää huomioida myös heidän suorittamansa tutkinnon osat? Opintojahan voi myöhemmin jatkaa.

Kaiken kaikkiaan nykyisestä rahoitusmallista on saatu kokemusta vasta muutaman vuoden ajan.

Rahoituksen painotusperusteiden karsiminen on osittain järkevää, esimerkiksi oppivelvollisten rahoituksessa (tutkintotyypit, muu ammatillinen koulutus jne.). Sen sijaan jatkuvan oppimisen rahoituksessa ei ole hyvä suunta, jos esimerkiksi opiskeluvaiheita tukevat opinnot jätetään huomiotta. Erityistä tukea tarvitsevat myös muut kuin oppivelvolliset.

Määrällisen sääntelyn purkaminen

Ehdotuksen mukaan määrällistä sääntelyä toteutetaan ammatillisessa koulutuksessa jatkossa vain jatkuvan oppimisen puolella. Tavoitteena on, että tämä varmistaa koko oppivelvollisuusikäluokan kouluttamisen. Oppivelvollisiin kohdennettavat toimenpiteet ovat voimakkaita, kun ottaa huomioon, että jo nyt ammatillisen koulutuksen järjestäjät voivat ottaa vastaan koko ikäluokan.

On aiheellista olettaa, että määrällisen sääntelyn purkaminen saattaa johtaa samanlaiseen kilpailuun ammatillisen koulutuksen järjestäjien välillä kuin lukioilla on tällä hetkellä. Mikäli ehdotuksen mukaiset uudistukset tehdään, niillä ohjataan voimakkaasti tulevaisuuden ammatillisen koulutuksen kentän muotoutumista. Rahoitus tulee painottumaan selkeämmin sinne, missä väestö ja opiskelijat ovat. Jatkuvan oppimisen osalta se parhaimmillaan voi johtaa uudenlaisten digitaalisten koulutuspalveluiden kehittämiseen.

Johtopäätökset

Raision seudun koulutuskuntayhtymä on sitoutunut toiminta-alueensa oppivelvollisten ja kaikkien jatkuvaa oppimista tarvitsevien opiskelijoiden ja tutkinnon suorittajien mahdollisimman hyvään palveluun. Ministeriön ponnistelu ammatillisen koulutuksen menestykseksi on huomioitavaa ja tuemme sitä.

Katsomme, että ammatillisen koulutuksen kehittämishankkeessa ei kuitenkaan tulisi kiirehtiä vaan avoimiin ja huolta herättäviin asioihin tulisi paneutua yhdessä ammatillisen koulutuksen järjestäjien kanssa. Simulaatiolaskelmat tulisi avata näkyville, koska ratkaisu tulee vaikuttamaan voimakkaasti ammatillisen koulutuksen järjestäjien strategiaan valintoihin ja päätöksiin sekä alueelliseen ammatillisen koulutuksen palvelutarjontaan.

Taipale Maria
Raision seudun koulutuskuntayhtymä